

ЧАСТ ОТ КОЛЕКТИВНА НАХОДКА С ТУРСКИ АКЧЕТА ОТ XV – НАЧАЛОТО НА XVI В., НАМЕРЕНА В ЗЕМЛИЩЕТО НА СЕЛО ДУШЕВО, СЕВЛИЕВСКО

Владимир ПЕНЧЕВ

През 2006 г., при земеделски работи в землището на село Душево, Севлиево, е била намерена колективна находка със сребърни турски монети (акчета) от XV – началото на XVI в. За съжаление не успяхме да установим точно в коя местност от въпросното землище е била открита находката. Също така нямаме ясна информация и за първоначалния брой на намерените монети. Знае се само, че те са били открити в някакво глинено гърненце, което е било счупено и изхвърлено от намервачите и че са били „около две шепи”. Явно първоначално находката е съдържала няколкостотин монети. Освен това, информацията е, че всички монети в гърненцето са били „едни и същи”, т.е. че са били само акчета.

За нумизматичната сбирка на Националния исторически музей – София, успяхме да придобием само осем от тези акчета. Те са заведени в основния фонд на сбирка „Нумизматика и сфрагистика” при НИМ – София, под инвентарни №№ 45221–45224 и 46980–46983. Описанието им е, както следва

Мехмед I (1413 – 1421), Одрин – 1 брой

1. **Лице:** Надпис с арабски букви: Mehmed bin Bayezid han azze nasrühü.
Опако: Надпис с арабски букви и цифри: Hullide mülkühü duribe Edirne 822.
Диаметър 13 – 14 мм. Тегло 1.20 г (**Табло XI. 1**) (Sultan 1977, vol. I, p. 54, № 357; vol. II, pl. 32, № 357).

Мехмед II (1451 – 1481), Одрин – 3 броя

2. **Лице:** Надпис с арабски букви: Mehmed bin Murad han azze nasrühü.
Опако: Надпис с арабски букви и цифри: Hullide mülkühü duribe Edirne 848.
Диаметър 10 – 11 мм. Тегло 1.01 г (**Табло XI. 2**) (Sultan 1977, vol. I, p. 75, №№ 558 – 567; vol. II, pl. 49, №№ 558 – 567).
3. **Лице:** Надпис с арабски букви и цифри: В средата – Mehmed bin. Наоколо – Murad han azze nasrühü 855.
Опако: Надпис с арабски букви: Hullide mülkühü duribe Edirne.

Диаметър 12 мм. Тегло 1.00 г (**Табло XI. 3**) (Sultan 1977, Ibidem, vol. I, p. 77, №№ 650 – 662; vol. II, pl. 55, №№ 650–662).

4. **Лице:** Като при № 3, но от друга лицева матрица.

Опако: Като при № 3, но от друга опака матрица.

Диаметър 10 – 11 мм. Тегло 0.96 г (**Табло XI. 4**) (Sultan 1977, vol. I, p. 77, №№ 650 – 662; vol. II, pl. 55, №№ 650–662).

Мехмед II (1451 – 1481), Серес – 1 брой

5. **Лице:** Надпис с арабски букви и цифри: Mehmed bin Murad han azze nasrühü 865.

Опако: Надпис с арабски букви: Hullide mülkühü duribe Serez.

Диаметър 10 – 12 мм. Тегло 0.85 г (**Табло XI. 5**) (Sultan 1977, vol. I, p. 78, №№ 713 – 716; vol. II, pl. 58, №№ 713–716).

Баязид II (1481 – 1512), Кратово – 1 брой

6. **Лице:** Надпис с арабски букви: Sultan Bayezid bin Mehmed han.

Опако: Надпис с арабски букви и цифри: Azze nasrühü duribe Kratova sene 886.

Диаметър 9 – 11 мм. Тегло 0.75 г (**Табло XI. 6**) (Sultan 1977, vol. I, p. 95, №№ 976 – 977; vol. II, pl. 76, № 976).

Баязид II (1481 – 1512), Новар (Ново бърдо) – 2 броя

7. **Лице:** Надпис с арабски букви: Sultan Bayezid bin Mehmed han.

Опако: Надпис с арабски букви и цифри: Azze nasrühü duribe Novar sene 886.

Диаметър 10 – 11 мм. Тегло 0.76 г (**Табло XI. 7**) (Sultan 1977, vol. I, p. 95, №№ 978 – 984; vol. II, pl. 77 №№ 979–984).

8. **Лице:** Като при № 7, но от друга лицева матрица.

Опако: Като при № 7, но от друга опака матрица.

Диаметър 10 мм. Тегло 0.74 г (**Табло XI. 8**) (Sultan 1977, vol. I, p. 95, №№ 978 – 984; vol. II, pl. 77 №№ 979–984).

Най-късните от публикуваните тук осем акчета от колективната находка от село Душево са трите екземпляра на султан Баязид II (1481 – 1512). Явно това монетно съкровище е било укрито в земята някъде по времето на неговото управление.

Село Душево се намира на 11 километра югозападно от град Севлиево. Съществувало е още през средновековието, преди идването на турците в българските земи. Археологически материали от тази епоха се откриват в местността „Бяло поле”, в землището на селото (Ковачев 1961, 121).

Село Душево е споменато в тимарски опис от последната четвърт на XV в., т.е. точно от интересувашото ни време. Този опис се съхранява в Ориенталския отдел на Народната библиотека „Св. Св. Кирил и Методий” в София (Ковачев 1997). Според данните, споменати в него, по онова време в селото тимари са владеели спахията Ментеш и военнослужещия в крепостния град Свищов, Мустафа. Ето какво точно гласят въпросните данни:

„Тимар на Ментеш, син на Юсуф...

Село Душева, спадащо към Търнови: домакинства – 14, неженени – 3, вдовици – 3, приход 2332 [акчета годишно]...” (Ковачев 1997, 114).

„Тимар на мехтер Мустафа, диздар на споменатата крепост [Зиштови, т.е. Свищов]...

Село Душева, спадащо към Търнови. Мюсюлмани са: домакинства – 3, неженени – 3, спахийски синове – 2; домакинства неверници – 16, неженени – 4, вдовици – 4, приход 2235 [акчета годишно]...” (Ковачев 1997, 169 – 170).

Цитираният опис на тимарите в Никополския санджак е бил изготвен през 1483 – 1485 г. (Ковачев 1997, 19). От информацията в него разбираме, че по онова време в село Душево вече е живеело население, изповядващо както християнството, така и исляма. Българите християни все още значително са преобладавали в количествено отношение. А изповядващите исляма или поне болшинството от тях най-вероятно са били сравнително неотдавна променили своята вяра българи християни и техни преки потомци (Ковачев 1997, 90).

Както се вижда от приведените по-горе данни, делът на село Душево в приходите от споменатите два тимара е 2332 и 2235 акчета ежегодно. В началото споменахме, че колективната монетна находка, малка част от която е постъпила във фонда на НИМ – София и е предмет на настоящата публикация, при намирането си е съдържала приблизително няколкостотин акчета. Следователно това е била една значителна за времето си парична сума.

В запазената част от находката са представени само акчета, отсечени в балкански монетарници на Османската империя – Одрин в Тракия, Сяр и Кратово в Македония и Новар (Ново бърдо) в Косово. Това е съвсем естествено за едно монетно съкровище, отразяващо състава на циркулационната среда в края на XV – началото на XVI в. в региона около старата българска столица Търново.

ЦИТИРАНА ЛИТЕРАТУРА:

Ковачев 1961: Н. Ковачев. Местните названия от Севлиевско. София, 1961.

Ковачев 1997: Р. Ковачев. Опис на Никополския санджак от 80-те години на XV век. София, 1997.

Sultan 1977: Jem Sultan. Coins of the Ottoman Empire and the Turkish Republic. Thousand Oaks, California, USA, 1977, vol. I, II.

PORTION OF A HOARD CONTAINING TURKISH AKÇE FROM
THE 15TH – EARLY 16TH C. FOUND IN THE AREA OF DUSHEVO
VILLAGE, SEVLIEVO REGION

Vladimir PENCHEV

(Summary)

In 2006, a hoard comprising silver Turkish coins (akçe) from the 15th – early 16th c. was found in agricultural work in the area of Dushevo village, Sevlievo region. The coins were scattered by their discoverers, so their original number in the hoard could not be ascertained. Most likely it was several hundred. Only 8 pieces of these akçe entered the numismatic collection of the National Museum of History – Sofia. One of them belongs to Sultan Mehmed I (1413 – 1421); 4 coins – to Sultan Mahmud II (1451 – 1481) and 3 coins – to Sultan Bayezid II (1481 – 1512). Obviously the hoard was concealed at a certain point under the reign of Sultan Bayezid II.

1

2

3

4

5

